

مجموعه‌ای از اشعار

آذری - کردی - لری - فارسی

۱۴۹۲

شعرهایی از اوختای - رحمان دده - مرضیه اسکوئی

با ترجمه‌هایی از صمد بهرنگی

قیمت ۵۵ ریال

تبریز با همکاری نشر اتحاد و دالقا

دشمن طعنہ دور ساہ صمدہ بار دادہ

ایسی سب سے چالیب دیہ رم

د مسدہ آؤ تومہ دیر اور گہر دیر

ادبیات

فارسی

۲۵

۳

۲۸

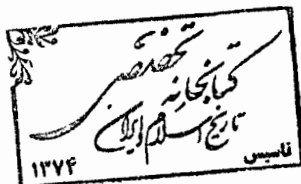
فروغ فرخ زار ترجمه "بهرنگ"

تحفه

من گنجینه نین نهایتیندن سوبله بیره م
 من قارانلیقین نهایتیندن
 و گنجینه نین نهایتیندن سوبله بیره م

منیم چین چیراق گتیر ای مهربان بیزه گلسن
 و بیر پوتومقا کی اوندان
 خوشبخت کوجه نین قالا بالیقینا باخام

گئجه دیر ترجمه : (بهرنگ)

گئجه دیر دلمنمیش پوپراق
رنگی یوزدهن قاچمیش .

یئل بولوتدان ، تورمه داغدان
یوگوروپ اوستومو آلمیش .

” ” ”
گئجه دیر ، نیش گتیرهن جان کیمی نورموش هاوا چوخدا ایسی
ایله بوندا دیر ایه سئچمیه بیر ایتگین آرام ئوز یولونو
” ” ”

ایسی جانلا چول سونسوز
ئولودور دارگوردا
اورهگیم دیر یانمیش
بویانان تب ایچره یورغون بدنیم دیر .
” ” ”

گئجه دیر باخ گئجه دیر .

ستوبره م سنی ترجمه : (بهرنگ)

بیزیم تاید ا گنجه یو خدور
 سس باریشان دگیل سکوت ایله
 کلمه لر گوزله بیرلر
 من سنینه یالقیز دگیلم ، کیمسه کیمسه ایله یالقیز دگیل
 گنجه اولدوزلاردان داها یالقیز

//////////

بیزیم تاید ا گنجه یو خدور
 چاخاقلار پیلته نین دبینده چابالاییر
 کوچه نین غصیی سنین اوغوندا
 دوداقلاریندا ، آیدین شعر پارلانماقدادیر
 ستوبره م سنی من ، و گنجه نی عوز ظلمتینده من قورخو باسیر

احمد شاملو

ترا دوست دارم

طرف ما شب نیست

صدا با سکوت آشتی نمی کند

کلمات انتظاری می کشند

من با تو تنها نیستم، هیچکس با هیچکس تنها نیست

شب از ستاره ها تنها تر است. . . .

طرف ما شب نیست

چخماق ها کنار فتیله بی طاقتند

خشم کوچه در مشت تست

در لبان تو، شعر روشن صیقل می خورد

من ترا دوست می دارم، و شب از ظلمت خود وحشت میکند

احمد شاملو ترجمه "بهرنگ"

گئجه ليك

يولداشلا ريم گلينيز

درد لر يني زله

و درد يو كوزو

اورهك ياراما سيلكينيز

" " "

ديريليگيم محنته باغلي

جانيم چيراغي درد ايله يانير

" " "

يولداشلا ريم گلينيز

درد لر يني زله

و درد زهر يني زي

اورهك ياراما توگونوز .

احمد شاملو

شبانہ

یاران من بیائید
 بادردھایتان
 وباردردتان را
 در زخم قلب من بتکانید

من زندہ ام بہ رنج . . .
 می سوزم چراغ تن از درد . . .

یاران من بیائید
 با دردھایتان
 وزھر دردتان را
 در زخم من بچکانید

- ۲ -

بیر آیدین گنجھ
 آی گلر اولار
 منیم یوخوما
 منی اپارار
 اورادا درہیہ
 اونون تکینہ
 اوردا گنجھ لر
 تکلیکده ، یالقیز
 تکجہ جیک سویود
 دیورو ستوینچ
 دیورو اومود
 نازیلا آچیر
 الین اوزاتیر
 کی ، بیرجہ اولدوز
 داملا سین ، یاغیش
 دامجیسی کیمی
 میوه سی اولسون
 آسلی سین اوردا

- ۱ -

بیر آیدین گنجھ
 آی گلر اولار
 منیم یوخوما
 منی اپارار
 کوچہ نہ کوچہ
 اوزوم باغینا
 آجا باغینا
 درہ بہ درہ
 چوللردن چؤلہ
 بیر نثرہ اپارار
 بیر یوی گلر
 اورا گنجھ لر
 قوژخولو تیتیرہر
 ایاغین قویار
 بولاق سویونا
 تودلرین درار
 پیتلا شیق توکون . . .

کتفلیسن آییق ؟
 یاتمیسان اویاق ؟
 کتفلیلر بیلتین
 یاتمشیق اویاق
 کتفلیلر بیلین
 یئنه بیر گئجه
 آئی گویه چیخار
 اوراغ باشیندان
 دره اوستونده
 میدان اوزونده
 گولر اوزولن
 رد اولار گئچر
 بیر تئجه آی گلر
 بیر گئجه آی گلر . . .

بیر آیدین گئجه
 ای گلر اولار
 منیم یوخوما
 منی آپارار
 زبندان ایچینده
 شویره کیی
 راها ائنیگه
 آپارار اورا
 کی ، قارا گئجه
 سمره تکین
 کتفلیلر هامی
 فنارلاژانده
 شهر ایچینده
 نعره تپیرلر
 خیوانلاردا
 میدانچالاردا :
 " - جیتدان آی جیتدان
 کینه لی کیسی

دالعمال

خیردا ، ایشجه آرخیدیم
مئشه لردن ، د اغلا ردان

د ره لردن آخیردیم

بیلیردیم د ورقون سولار

ئوز ایچینده بوغولار

بیلیردیم د ریالاردا

د الفالار قوجاغیندا

خیردا جا آخلار اوچون

یئنی حیات د وغلار

نه یولون اوزاقلیقی

نه قرانلیق چوخورلار

نه د ورقونلوق هوسی

منی یولدان قویمادی

ایندی قاریشمیشام من

قورتولمز د القالارا

وارلیغیمیز د ایانماق

یوخلوقوموز د ایانماق

موج

جویباری خرد و باریکی بودم
در جنگلها و کوهها
و دره ها جاری بودم

میدانستم آبهای ایستاده
در درون خود میمیرند
میدانستم در آغوش امواج
دریاها
برای جویباران کوچک
هستی تازه ای میزاید

نه درازای راه
نه گودالهای تاریک
و نه هوس باز ماندن از جریان
مرا او راه باز نداشت

اینک پیوسته ام
به امواج بی پایان
هستی مان تلاش
و نیستی مان آسودن است !

"آرمان خلقین" بئش شهیدی اوچون

از رفیق شهید: رضیه اوری سکوئی

سحر سحر یورد و موزدان
 قانلیق گنجه قاچما میش
 هله گونش قیزیل ساچین
 اوجا داغلاردا آچما میش
 بئش قهرمان ، یاردا قالان
 تاپشیریلدی جلالدارا
 مین لر تمیز سئوهن قلبه
 ووردی جلالدرین یارا
 تازا قانلار قوروما میش
 گننه توکدی قان بورادا
 بوجور ایستی قیزیل قانلار
 بزهدک وئریر بیزیم یوردا
 قانماز طوفان بيله بیلمز
 بهاردا لاله فصلینده
 بیر گول چمندهن سولدورسا
 حین لر تازا لاله لر آچار
 سونسوز دشمن ، نهجه قانسین ؟
 ائلر آزادلیق یولوندا

بیر قهرمان شهید اولسا
 زمین اوره کدن قورخو قاچار

۱۵-نجی ایلین پاییزی
 مرغیه احمدی اسکوثی

ترجمه فارسی

به پنج شهید آرمان خلق
 بامدادان بهنگامی که هنوز
 شب تیره از دیارمان نگریخته بود
 و هنوز خورشید گیسوان زرینش را
 در کوهساران بلند نگشوده بود
 پنج قهرمانی که جاودانه بیادها میمانند
 به جلادان سپرده شدند
 هزاران قلب عاشق و پاک را
 جلاد زخم عمیقی زد
 هنوز خونهای تازه ریخته ، خشکیده بود

که باز هم خون نا حق ریخته شد
 خونهای بدین سان گرم و سرخ
 سرزمین ما را زینت میبخشد
 طوفان بنادانی در نمی یابد که
 در بهاران هنگام شکفتن لاله
 اگر یک گل در چمن بیژنرد
 هزاران لاله نومی شکفتند
 دشمن بی فرجام ، چگونه در یابد ؟
 براه توده ها ، و براه آزادی
 هر آینه قهرمانی شهید شود
 از هزاران دل ، هراس میگیرد

۱۵ ۴۴ نجی ایلین یایی

اوختای

رفیق شهنیزه عیضا نابدل

اشیق

آمان آمان قارا تئلی کیریتیچی
دامجی - دامجی قارانلیقدا ترتوکن
اول یورد ونون قیزیلجا داغلاریندان
سیلیون لارتون گوگورد چکیب سؤنگیلن
کرخاناندا ائله کیریت تۆک گیلن
کی ظلمتین کۆکون باندیریب یاخسین
بوتون عالم بیز لره حیران حیران قالسین

آمان گۆزهل بیجاقلار یونان اوغلان
آغ یولار دان ، پولارتکین سوموگدن
ائله کسکین بیجاقلار یونگیلن کی
بیرتا بیلسین ظلمون چیردین اورمگین
قیرسین ئولوم قوشونوندا فانادین
بله چویان آزاد چالسین نغمه سین

آمان آمان اوزاق كنده اوبادا
 اوجا بويلو خرما تئئلى معلم
 ايشيقلیق اچ قارانلیق چیراقلاردا
 آی اولدوزسوز او کچیک دنیا لاردا
 دورلوق چکمیشربالا جا اینسانلارین
 اودردان ایستی ، قاردان آیدین قلبیزده
 بشریت سوزون تلجه یازگیلین
 اینسانلارین قول قانادین باغلایان
 گویلرده کی قورخو فیکرین پوزتیلین

آمان آمان ساری سوسار ایلمکچی
 ایلمک سالان ، دغه دوگن ، آه چکن
 چیراق تکین یانان ، قانین یاندیران
 کیریپنکری پیلته کیمی کوزله نن
 اونه دیر؟ هی دوگونلورسن کسیرسن
 اورهک سسین بوغازیندا بوغورسان
 بیرجه یولدا خالچاندا بیر شکیل سال

باخانلارین دیزلری نی قوروتسون
 بیر شکیل سال اربابلا قورخوتسون
 ظالم لرین بارماقلارین دوگونله
 سلیمان تک قالخ دئولری زنجیرله
 بو خلچانی ساتان آلا بیلسین کی
 سنین دیلسیز اللرینده نه لر وار
 خالچا اوسته باشما قلی یئرینلر
 بیلسین لر کی دیلسیز دیلدن نه قویار
 آمان آمان رومدان گویچک اورودا
 گوموش تئلی قوجامان چاخیر چکن
 گنچمیشلرین امکین توتان گویلر
 عشقین دادرین وئرن چاخیر چکگیلن
 قوی حیاتین آغیر یولون کچیلر
 دینجلسینلر اوزوم بوتاقلا ریندا
 ائله چاخیر چکگیلن کی یاندیرسین
 اوره کی ره اوره کده کی دردی ره
 قوی چاخیرین بیر چوخ سوزلر آندیرسین
 خلقیمه کی گول آلدی خار دردی ره

کروستان

بود اغلاز اوجاباش
 اوجاباش د اغلارا قانلی حکمه لر یول آچابیلمز
 بود اغین جیرانی عوزگه اوخچونون اوخونا گلمز
 قوللا ری باغلانا اسیر بیر انسان
 توتغون آخشام لاردا آغلاماز گلمز

د ره لر ائله د رین کی
 "هزار" د رین لیگده انسانلار بسنله نیپ
 د ره لر ده آخان قیزیل عوزهنی
 سویو هم شیرین هم به آتشین
 ائله ببر سوکی او بیزیم یورد وموزا چاتاندا بئله
 هدیه گتیریر گنچدیگی ائللردن اورمگ آتشین
 د وشلر مئشه لیگ پالیت مئشه لر
 آخشاملار قوشور هر قوشو مین دستان
 بولالای سسی ایله آستاجا آستاجا
 یوخویا گنده هر گزهل کبرد وستان

بو د اغلار قوجا باش
 ائللی اوچا باش
 هامیا بیر د وست بیزه بیر قارداش
 ای یانار اود لاردا بیرلیکده یانان وفالی یولد اش

د وشلره یئنسک چکیلیپ یاییلیپ
 گومگوی زنباخ تک د وزلرده توتون
 د وزلرده چالیشیر اوغلانلار قیزلار
 گونوزو بوتون

پایلاقدا اویا اویادا چویان
 چویانین آغزیندا بیر اینجه توتک
 او سویله بیر ایگیت لر چکن غم لری
 ائله بیر غم کی بیستون د اغیندا
 ایگیت فرهادی بولا بیر قانا
 عصری نین گوزه لی یولونون چیچکی
 آلاکوز شیرینی گتیریر جانا

بود اغلار اوجا باش
 اوجا باش د اغلا را قانلی چکه لر یول آچا بیلمز
 بود اغدا گزه لر ایری گوز اوغوللار
 اورده کیرینده درین بیر سئوگی
 او سئوگی کی "صلا حدین" ین کوئلون د اغلاری
 افسانه لرده انسانلار تکین دشمنه قارشى بئلین باغلاری
 دره لر درین سولار آتشین
 د وزلر توتونلوك د وشلر مئشه لیک
 آخشاملار قوشور هر قوش مین دستان
 بورا کردستان بورا کردستان

خان قیزیل آخان عوزهن آخان گونه جک
 اولد وزلار ییتره باخان گونه جک
 بول اولسون خلقینین اکیکی بستان
 وار اولسون بیزیم قارداش کردستان

اوختای

توزلو پیانو

ئورتو ککر سوکولسون ، بولوب چکیلسین
قایلار اوزولسون گوی یاما جلا ردان
قوی آپارسین آغ یئل قارانلیقلاری

سازاقلی بیر سحر ، آچیلجاقلار
ماتم سیز ئولومدهن بری باغلانان
جئویز تاختاسیندان ائسکی قاپیلار

سازاقلی بیر سحر ، پارچیلیجاقلار
قارا سس سیزلیگی توزلو پیانو
قیزقین بارماقلاردان آخا جاق اوگون
سهندین بوزلانمیش آنجا گوللری
قورخولوبیر رقصه باشلا بیلر

باخ
داغلارین آچمامیش سولان گوللری
جالانیرد نیز لردی قیوریلیر چوللر
قاجیرلار اولد وزلاز قانلی گویلردن
اولد وزلار ، گئجه نین بهادرلاری . . .

اوشاقلار الینیزی منیم قلبیمین
 ایندی یلیگی ایله گلین قیزدیرین گئدین
 یوخسا سویوق اللرنه ائده بیلر؟
 سازاق،
 وان یئرینده
 گوینه مکده دیر.

۱۳۴۴ "اوختای"

پیانوی گرد آلود

بگذار پرده ها و ابرها پاره شوند
 صخره ها از تپه های سبز، سرازیر آیند
 و باد سپید سایه ها را ببرد
 لاجرم

از درون دره های کهنه چوب گرد و
 که سالهاست از پس مرگی بی ماتم بسته
 مانده اند

فلقی گشوده خواهد شد با باد سوزناک
 و همانگاه

برکه های سپید و یخ بسته سهند
 همانند رگبار انگستانی گرم
 بر سکوت سیاه پیانوی گرد آلود جاری خواهد
 شد

بنگر
 رقص مخوف گلهای میرارا
 دریای لبریز و دشت به خود پیچیده را
 و فرار ستارگانرا از آسمانهای خونین
 ستارگان بهادران شبانگاه

بچه ها بیائید
و دستان خود را با حرارت قلب من گرم کنید
که بر درگاه فلق فردا
بار سونای ماسیده است .

اوشقلار اوچون

چردهك

اویانا قاچدیم بیخدیلار
 بویانا قاچدیم سیخدیلار
 منی یاندیریب یاخدیلار
 من یادلارا قاتیلدیم
 باغوانلارا ساتیلدیم
 باغوان بیغدی بوغچایا
 آپاردی گوی باغچایا
 باغچادا بیز اکیلدیک
 توریاقلارا تیکیلدیک
 توریاق قارانلیق ایدی
 کونلوم بولانلیق ایدی
 چانقیل دلدی باغریمی
 او بیلیردی آغریمی
 دعییردی: "یازیق چردهك ؟
 قویلا دیلار گتدیلر
 سنی تباہ ائتدیلر
 سن تریاقدا چورورسن

بوغولورسان ئولورسن ."
 ئولوم منه چاتمادی
 آغ بولوتلار یاتمادی
 جان وئردی بولود منه
 جانلاندیم یول ایسته ریم
 تورپاقدان قول ایسته ریم
 قول قانار وئردی تورپاق
 قانارلاندیم اوچماغا
 حیات یولون آچماغا
 حیات یولوندا غم وار
 آچیق گوزلرده غم وار
 گوز آچدیم گوی باغچایا
 هر یانی گوی باغچایا
 من باغچادا بوی آتدیم
 قیزیل گلر بویاندیم
 قیزیل گولر بوتاقدا
 بوتاقلاریم یاتاقدا
 آی یاتاغا نور ساچمیش
 بیر قیز آقوشقا آچمیش

بولد ادیر قیزین گوزو
 اوره گینده چوخ سوزو
 اوره کبری سوز ده لر
 ایندیجه بولبول گلر

"اوختای"

۴۷-نجی ایلین مهر آبی

"صمد" کونلومده دیر "اوختای" ۴۷۶۶۲۶

اوخود و قارانقوس آیرلیق سوزون
 مرووت اهلینین گزویلداکن
 جومد و طوفانلا را اونوتد و ئوزون
 اولدوزا نه جواب وئرهجگیم من

قیشدا داغلی داغلا ر سوراخلاش سالار
 تبریزین گول اوغلون مهربان اوغلون
 بیر هارای چکه رهم ای اوجا داغلا ر
 آختارین آرازین چنلی بئلیفدهن

دشمن طعنه وورسا "صمد" هاردا دیر
 اییی سینه مه چالیب د بیه رهم
 "صمد" کونلومده دیر اورهگیمده دیر
 دوگوشور ئولسه ده دؤنمز ائلیندهن

اوتون صداقتی جان وئریر بیزه
 آلولی عشقیندهن الهام آلیریق
 هر رقیقه باش چکیر اورمگیمیزه
 مغایاتلیق ائدیر نوز اکیگیندن

سویلهمین گنده جک سوزو قالا جاق
 عدالت ناغیلین ائل روغرولداجاق
 ضلم ائوی عدلین بر بار الاجاق
 "صمد" ی قارشیدا گورمک دشمن

بو بیر ناغیلدیر کی ائلر سویله ییر
 بیری سسدهن دوشسه او بیری دییه ر
 ناغیلچی رایانار سوز دوام ائدهر
 ائل اوچون یاشایار بوردا بسلهنن

نیاران قالماسین اولدوزا دیین
 کونلومه آلمیشام "صمد" بین عشقین
 "صمد" کونلومه دیر اورمگیمه دیر
 وورغونون آراشی جیگریمه دیر
 انتقام آلاجاق ائل دشمنیندهن

"صمد" در قلب من است

سخن از جدائی گفت "قارانقوش"

در لحظه ای که مردان با مروترا چشم بر راه بود
به قلب طوفانها زد و خود را بدست فراموشی سپرد
اینک من جواب اولدوز را چه باید بدهم

به هنگام زمستان که کوههای برفپوش سراغ میگیرند
از رعنا ترین و مهربان ترین غرزد تبریز
فریاد میزنم ای کوههای بلند .

بستر مه آلود "ارس" را بگیرید

"کجاست صمد ؟" بطعنه بپرسد اگر دشمن

مشت بر سینه میگویم و میگویم

صمد در وجود من و در قلب من است

مبارزه را در ایستاده

که مرده اند، نیز از مردمش جدا نیست

جان میبخشد ما را صداقت او

از عشق پیرالتها بنوالهام میگیریم

هر آن سر میزند بقلب ما

و از کشته خویش مواظبت مینماید .
آنکه سخن میسراید نمی‌پاید و آنچه می‌پاید سخن اوست
یقین که خلق قصه عدالت را واقعیت خواهد بخشید :
خدلان در خواهد افتاد به خانه ستم از عدل

قوربانلیق

پایین ایستی بیرگونونده
داغدان غمگین گونش بوغدو
هله، اوگون گون باتمادان
"بهرنگی" نی آراز بوغدو. . .

یاییلدی بیرکولکه. سود! . . .
سولار آشدی . . . چالخالاندی . . .
آراز ئوزون بیرنیل سانیب
"بهرنگی" نی قوربان ساندی . . .

او زامانکی باخچالاردا
قوشلار اوچدی، گول الندی
آراز اوددو قوربانلیغین
قیزیل سولار حلقه لندی

اوزاخلا ردان آخیب گلن
آراز اوغلون قوجاخلاری
قارا یئرده یاتدی "صمد"
سئل آغلاری . . . ائل آغلاری

بهرنگی " نی یار ائده رکن
 جان اودلانا، اورهک یانار
 دستانلارین اوخویانلار:
 حرمت ایله اونو آنار

ظلمت چوکسه اوفوقلارا
 یئنه گونون رنگی قالار
 یوروش ائتسه شاختا بوران
 اونودولماز گوللو بهار -

سـاـهـر

تهران ۱۷-۷-۴۶

بو توخما قان ایله سو وئرمه سن ، ثمرسيز اولی

قوری سوزیله وفا توخی اگه ، بارسيز اولی
 بو توخما قان ایله سو وئرمه سن ، ثمرسيز اولی
 قدم بو دایره په قویما ، قویسان عشقیله قوی
 خیال ایلمه راه وفا خطر سيز اولی

مجاهد اولما گیلن ، اولسان اول حبیب کیی
 مجاهد حق اولان ، حق یولوندا باشسيز اولی
 صباح اولاندا چیخار آفتاب حریت
 بوتیره شب ، ائله فیکر ایلمه سحر سيز اولی

میرزا عبد الحسین خان

(ستارخان مجاهد لریندن)

باشلاڤيشن از: گنده

صون ایل لرده
 بیر شرقلی بیلک لی نین
 صحبتینه قولاغ آسدیم :
 - سوادسیز بیر عائله ده
 من دوغولوب بوی آتمیشام .
 آتام ، بوتون یازیلاردان ،
 تکجه کیچیک عددلری ،
 تانیاردی .

نئچه راستان ، نئچه معجز ،
 نئچه — نئچه رایاز سز لر ،
 نئچه بویوک شهر آدیندان ،
 ارتیق بیر شئی توپلا نمازدی ،

بیزیم کنده هئج بیر ائوه ،
 کتاب — متاب رولا نمازدی .

آنجاق بعضا

یاشلیلا رین دانیشدیقی ،
 ناغیل لار دان ، داستانلار دن
 چوخ ماراقلی افسانه لر —
 یاریمدا دیر .
 بیری بودور :

بیرده نیه ،
 اگری — اویری بیر خط ایلن
 ئوز آدینی ، جیزمالاردی

طایفامیزدا اغ — قارادان
 باشی چیخان ،
 بیرجه منیم انام ایدی .
 اودا آنجاق روز یا غلط ،
 فقط قران اوخوباردی .

بوتون بیزیم کندیمیزین —
 بیلگیلرین پویلا سایدین ،
 نئچه بیت شعر ، نئچه ناغیل ،
 اولدوغوموز ولایتین احوالاتی ،

بیزیم آخشام او دیاردا -
 سحر اولان بیر تورپاخدان ، «
 عجب سوزلر یازیلیمیشدی .
 او یئرلرین چو خدا بیلله -
 احتراملی ، احتشاملی ،
 «تمدن» لی بیر ئولکه لر -
 اولدوغوندان ، سؤز چوخیدی .
 «بیر گۆزلودن» ، «آدامجیل» دان ،
 «سویثرینه قان ایچن» دن
 آدی بوخیدی .

من مکتبی بیتیرمه دن
 محاربه باشلانمیشدی

« یئر آلتیندا بیر ئولکه وار
 (بیر گۆزلولر) ئولکه سیدیر

اودیاردان صبح اولاندا ،
 بیزیم یترده گونش باتار
 ایله جهده دنمک بیزیم -
 کوندوزوموز ،
 بیر گۆزلونون گنجه سیدیر .
 آدامجیلدیر بیر گۆزلولر :
 سویثرینه قان ایچرلر ، !

بیزیم انلدن
 ایلك مکتبه گئدن اوشاق ،
 من اولموشام .
 او خودوغوم کتابلادا

انسانلیغی ، آزادلیغی ،

«قوروماقچون» (۱)

وطنیندان باش گوتوروب ،

دیبار - دیبار ،

گزیبشیرلر ، دولانیرلار !

سونرا بیزه :

قارالاری ، کۆله لری ،

«آزاد» ائدن ،

مبارز بیر «بالتاچی» دان

دانیشدیلار .

بیز ایناندیق .

اونلاری چوخ عزیز ساندیق .

غافلجه دن بیر گون یادلار .

کوندوزلری ،

بیزیم یترده کئجه اولان -

«آدامزادلار»

چاغیر یلمامیش قوناق کیمی ،

یوردوموزا سوخولدولار .

گوردوک ایکی گۆزلری وار ،

بیزه بیله دئدی لر کی :

لنکی اوزون ، ارسین بوغاز ،

اوتورارکن ، ایباخلارین -

ماسا اوسته دیر ماشدیران ،

بودیلاقلار ،

اگری دوروب دوزدندیلر .

بیز دوشوندوک .

اٹویهیزده یئر - یورد وئردیک .
اونلار اوچون «بار» لار آچدیق ا

۱۰۰۰۰۰۰۰

یئمک وئردیک ، ایچمک وئردیک .

خوب .

انسانیق

بور نوموزوار ،

آغزیمیزوار ،

دائیشماغا دیلیمیزوار .

ایشلهمکه الیمیزوار .

دولانماغا یئریمیزوار .

باشاماغا یوردوموزوار .

هوسلندیک .

ایسته دیک کی ،

ساواش بیتدی .

رادیولار ، غازیتهلر .

«انسانیت غالب گلدی»

دیه - بوتون ئولکه لره ،

چو و سالدیلار .

«آزادلیق» دان ، «حریت» دن ،

«بشریت حقوقوندان» ،

سجیرراما - سجیرراما ،

سوزدندیلر ،

مە

آجىقلا ندىق .

سالا حالاندىق .

دگير مانين سويون شوودوق ،

ئولكەمىزدن يادى قوودوق .

دنيا دئدى :

حق بىز لەدير .

ئوزا ئوينىن قبلەسىنى ،

ياخشى بىلەر كس ئوزو .

حقيقىن اوزو ، سۆزون دوزو .

گۆى گورلادى

دولوياغدى

يثر ترپندى

طوفان اولدو

آتا - بابا يثر يميزده ،

ايش - ايشلە يەك ، اكين - اكەك ،

ئوزوموزە يووا تىكەك .

داغيمىزى ، داشيمىزى ،

سوكەك - چاپاخ .

سوچىخاراق ، معدن تاپاخ .

كورپەلرە مکتب آچاخ .

يازاخ ، پوزاخ .

لاكن بىزى آنمادىلار .

اليمىزى ،

آغز يميزى ،

ديليمىزى نشان وئردىك .

بىزى انسان سانمادىلار !

قلنجیندان اودیباغدییر
 «ددم منه کوردئیبین»
 هرکلنی ، وورورسالیر
 شوشه - شوشه قانین آلیر !

باخدیق - باخدین معطل قالدیق .
 هر طرفه نظر سالدیق
 - بونه سردیر ؟
 نه او ضادیر ؟
 نه عالمدیر ؟
 نددنیادیر ؟
 دشمان هارادان طومان تاپدی
 قلنج تاپدی ، خفتان تاپدی ؟
 اویالینجیق

دومان قوبدی
 گون توتولدو
 ئولکه میزه ، دشمان دولدو
 دونن ائودن قوود غوموز
 باسیب ، یخیب ، بوغدوغوموز
 قانی قاچیق
 بالدییر آچیق
 ئولومجیلی ، باخدیق گوردوک
 طومان گئییب ،
 خفتان گئییب ،
 قاراپولاد آتامینیب .
 آت اوینادیر
 قلنج وورور

ور هو و لادیر ، یاساق و ثریر
 خفتان و ثریر ، یاراق و ثریر
 قودوردوبن ایشه چکیر !
 مللنلری شیشه چکیر !
 السیزلرین ،
 مظلوملارین ،
 جانبخدیریر جانین الیر .
 شوشه - شوشه قانین آلیر !

☆☆☆

من او کوندن ایناندیم کی ؛
 سینهلردن - سینهلره
 آتالاردان ، بابالاردان
 بیزه چاتان افسانه لر
 چوخدا بیلله یثرسیزدگیل

او تولومجیل

هاردان پولاد آتامیز
 شوشه - شوشه قاننی نیلر ۱۶
 گزدیک ایشین هر طرفین
 آراشدیردیق باشین دیبین
 بیردن بیره ، باخدیق کوردوک
 اویوندمسیز بیر گوزلونو ،
 او یولسوزو ، اوتولونو
 غریبه بیر توکان آچیب
 هاتاحینی ، توکوب ساچیب
 سلاح و ثریر جانلار آلیر ،
 پیچاق و ثریر قانلار آلیر
 هر طرفه آتین چاپیر
 آختاریریر قودوز تاپیر

هارالاردا .

هاردا - هاردا

•••••

هر تورپاخدا ، هر دياردا

تائيميشام اوغددارى

او قودوزو ، او كقتارى

جلادلار اسردارا اولوب

سرور اولوب ، سالارا اولوب

انسانلارى بوغور آسير

مللتره ، كسيم - كسير

چاشتاسينا مين شوشه قان !

ناهارينا بئش يوز انسان !

بوسوزارده دريالار وار .

دريالار جا معنا لار وار .

رادىولار هر نه دئسه

كيم نه دئسه - نه سؤيلهسه

«كتا بلاريم» هر نه يازسا

بوسؤزلردن ،

كيم يول ناپسا - «كيم يول آزسا»

بيردا هامن

تائيميشام - تائيميشام !

عصر ميزين ،

«بير كؤز لوسون» .

«تپه كؤزگون» .

دایا نمایان ساواشیننی ،

افسانه لر بیچیمینده ،

قوراشدیرمیش .

نشان و اثرمیش .

قان ایچنلر ، آدامجیل لار ،

«بیر گوزلو» لر پنجه سیندن -

قورنارماغا جان اتماسین ،

افسانه وی قهرمانلار -

سیماسیندا ،

یاراشدیرمیش .

عکس ائتدیرمیش

«قورقود دده» داستانلاری -

سیراسیندا ،

دیش قجیردیر ، قان - قان دئییر

قان ایچدی کجه قان ایسته بیر !

نه ایندی دن ، نه دون دن ،

بشریت دوغان گون دن .

قودوزلارلا چنکه لشمک

عصر لردن ، عصر لره

یاشاییشدان آیریلماپان .

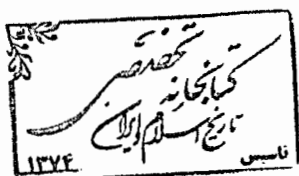
آردجیل بیر واقعه دیر .

ایلك - ازلدن ، ایش بیله دیر .

بشریت ان قدیمدن

بو مقدس تلاشیننی ،

قودوزلیقا ، ظلمه فارشی ،

«تپه گوزون» افسانه‌سی ،

بو آرد جیل تشبیه ،

ان گوزل بیر نمونه دیر .

او بیله دیر :

اکنون گوینده "سازمین سوزو" (نوای ساز من) اثر

خود را در معرض قضاوت گذاشته است. اگر چه این

ظاهراً اولین اثر گوینده است که به دست مردم

میرسد ، اما پختگی و انسجام کلام او نشان می‌دهد که

سالها دست اندر کار است و کم کسی نیست.

.....

سراینده کلمه های اصیل بسیاری در شعرش آورده که

در مکالمه عامه بکار نمی‌رود . همین کار شاید باعث شود

که خواننده در نظر اول منظومه ها را روان نخواند و

آسان نفهمد ، اگر چه بعضی لغتها را در آخر کتاب

توضیح داده است. البته این گناه شاعر نیست، گناه

خواننده است که کمتر کتاب خوانده و لغات شعری و ادبی

را از یاد برده .

به عقیده من ان شور و هیجان و حال شصری و
 که در منظومه اول نهفته است، در آخریها — بخصوص —
 منظومه دوم — نیست. گوئی که این دورا به سفارش گفته
 و در آن دنبال خواسته دل خود رفته است . کاش که
 دیگر از این سفارشها — اگر درست هدس زده باشم
 به او نشود و گرنه ، شعرش صفا و صمیمیت خود را از
 دست خواهد داد و فقط نظمهای محکمی خواهد شد
 با یک مشت پند موعظه و حرفهای احساساتی که میدانیم
 گرهی از کار هیچ تنابندهای نگشوده است .

(نظر صمد بهرنگی درباره "سهند")

اولار هامميسي دور خانين
 سويون آرخاسيندا دوران دگيرمانين
 اونى ، بوغداسى ، هرته كي اوردا وار . . .
 بورد هگيرماندا چوخلار قويوب جانلارين

دبرديپ گوجلن اورده گيرمان داشين
 دنگيپ آغلا بيپ ، قووزايبيدير باشين
 اوگوجسوز الين ، قوجا
 سيليب گوزلرينده اولان قان ياشين

بو سوزلرده گل دور قوجانين بويوك اوغلو اولدوز اورا
 باخيپ هيرسيلن هنده ورده اولان يئرلره
 سورا آتدي بير گوز او ايمدهن سولان اللره

ايك يوخ ، ده هاردا قالبيدير باجيم
 به هاردا قالبيدير دومان قارداشيم

دئدی ئوزگەرلر سندن آيلار سورا
 دورويلار ، گليلر ، گئديبلر بورا
 گونون بئر گونونده اولارلان اييک لن رومان بيرلشيب
 قويوب اوز بويول گئتديلر
 قوجا گؤستريب گون باتان بيللارى

دؤغرودان چيخيب دېر بو کئده بيزم جانيميز
 نه يئر وار نه بوغدا ده آرياميز
 بيچينده نده بير شئي بيغيشمير بيزه
 بولارى گوره نده کيم ايستر روزه

اولارکي بيزيم ئولکه يه گلدیلر
 آنا بيله دين کيمدیلر ؟

اولارين اييکلن رومان لان دانيشديقلارين قانماريم
 قاچاقدا نچه سوزلرين بئيله سي آنلاريم

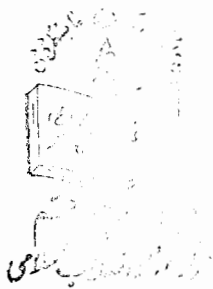
ياشاسين ايشچي ، ياشاسين اكينچي ، ياشاسين چورك
دوروب گئدماق ، داغيتماق ، تازاشدان روزه لتماق گرهك

آخشام اولموش — قوجا د ورموش ، الین وورموش بئلینه
 هله لیگ سویله بیب اولدوز ، قالخدی آتین بئلینه
 اوز قویوب اوگون باتان یوللارا
 گئتدی اولدوز ، اییک — دومان گئتدی لری یوللارا

گئچدی آیلا رگلدی قینش
 گئچدی قیشلار ، گلدی یاز
 قوجا تار وئردی باخیردی هئی یولا
 هم رالی هم قاباغا — هم ساغا هم ده سولا

دییه سن بیر آت گلیر ،
 اولدوزون آتی گلیر
 هانی اولدوز قاداسین ئوزوم آلام
 هانی اوغلام
 نرده قالدی بالام ؟ ۱

بیر باخیب دگیرماندا اولان آغیر داشنا
 آنلاییب دولدو گوزو چوخلو یاشا

۵۰

اوغلون آختارماق اوچون ، بيلمه ييب دير هارا قاجسين
مئشه ليگ دن - چايلارزان ، ياراکي داغلاري آستين.

قافلان داغي نين قانلي رومونده
تاپيب اوغلون قان ايچينده

بير خيرداجا بورر و باشي اوسته
گوزو قان ، روم رولي هيسلن
گوتوروب پيشد ووي قالخدي داغ اوسته

اوندان سوراسس داغدا قالبيدور
بئشگون باشاباش ، ساواش ياپيدور

• آلتينجي گونون آخشامي بير قورقوشوم اوتدي كورمگينه
دالدان وورولان گولله گنجيدير اورمگينه

ئولومو گورد و ياخين سويله دي بيرجه

۵۱

ياشاسين ايشجى ، ياشاسين اكينجى ، ياشاسين چورهك

د وروب گندك ، داغيتماق ، تازاشدان دزهلتماق گرهك

دوشه و سوراسى آرخاسى اوسته

شولد و قوجاميز مو لكه داغ اوسته

ايسته ريگى اوسته

آنها همه از آن خان است
 آسیابی که پشت آن آب است
 آردش ، گندمش ، هر آنچه که انجا است . . .
 در این آسیاب خیلی ها جان خویش را داده ز دست

بزحمت سنگ آسیاب را تکان میداد و
 می گفت و گریان ، سرش را بلند کرد
 با دست رنجورش ، پیر
 پاک کرد خوناب چشمانش را

در این گفتگو سر بر آورد افضل پسر
 بخشی فراوان نگاهی بر انداخت بر دور و بر
 سپس برده دیده به دستان رنجور و افسرده آن پدر

ایک گو ، خواهرم کجاست بگو
 پس کجا مانده برادرم دومان

گفت ، دیگران بعد تو
 آمدند و رفتند از این ره گذر

بروزی ایپک هم دومان یکی کشته با دیگران
 نهادند یکجا بدین سوی سر
 نشان داد سوی شفق را پدر

درین ده رسیده بلب جان ما
 نه گندم نه جو و نه قطعه خالی بود مال ما
 ز کشت هم نباشد نصیبی نما
 زندگی در این ده نباشد روا

انانکه بر کوی ما ره گذر کرده و رفته اند
 ندانی پدر ، چه ها با دومان و ایپک گفته اند ؟

ایپک ، دومان و دیگران چیزهائی گفتند که من نفهمیدم
 در این گیر و دار چنین دستتیرم شد
 زنده باد کارگر ، زنده باد دهقان ، زنده باد نان
 باید بپا خواست ، داغون کرد ، واز نو ساخت این بنیان

تاریکی بر آمده ، پیر بپا ایستاده ، دست بکمر زده
 اولدوز خد احلاظی کرد و به پشت اسب پرید
 براه شفق سر نهاد
 راهی که ایپک و دومان لا رفته بودند

ماه ها گذشت ، زمستان آمد
 زمستانها گذشت ، بهار آمد
 تگر و سردی پیر چشم بره بود
 به پس هم به پیش ، پر است هم به چپ

گوئی اسبی میاید
 اسب اولد وز میاید
 اولد وز کجاست یلایش بجانم
 کو پسر م؟
 کجا مانده فرزند م ؟

بسنگی که در آسیاب بود نظری افکند
 فهمید و چشمانش پر آب شد

از بی پسر ، کجا برود نمیدانست پدر
 از جنگلها ، از رودخانه ها و یا کوه ها را پشت سر نهد

در سینه خونین قافلان کوه
 پیدا کرد فرزندش را غرق در خون

با ای سرش لحظه ای ایستاد
 با چشمانی پر خون ، سینه ای آکنده از خشم
 اسلحه را برداشت و بطرف قلعه رو نهاد

بعد آن در کوه شد ماندگار
 پنج روز سر بسر ، جنگید

غروب روز ششم سری به پشتش نشست
 و گلوله ای که از پشت خورده بود تا قلبش رسوخ درد

چون مرگ را نزدیک دید فقط چنین گفت

زنده باد کارگر ، زنده باد دهقان ، زنده باد نان
 باید بپا خواست ، داغون کرد و از نو ساخت این بنیان

سپس افتاد بد پشت
 پیر ما مرد بر روی سرزمین خود

در راه آرمان خود

یا شاسین عمو اوغلو

عمو اوغلو گلدی خویا

خویلولارا قرار قویا

یتیمترین قارنی دویا

یا شاسین گوزل عمو اوغلو !

—————

عمو اوغلو مینیت فایتونا

تومارو ثربب توز آتینا

چوئرك یثنیب یوز آلتینا

یا شاسین گوزل عمو اوغلو !

—————

راستا بازار لار راستاسی

گلیر مجاهد دسته سی

عمو اوغلو دور سر کرده سی

یا شاسین گوزل عمو اوغلو !

—————

باقغال — بازار چیراق قویدر

کاسیب باخدی قارنی دویدو

هر بیر ایشه قانون قویدو

یا شاسین گوزل عمو اوغلو !

آنا دیلی

بیرگون اسیر دوشموش بیر قهرمانی
سورغویا، سئوالا چکنده جلاد،

— سیزین الینیزده ئولمه‌ره‌م، دیدی —

منی زمان — زمان یاشادار حیات... —

دیدیلر: — گوزونو اویاریق سنین

گوره بیلمزسن

دیدی: — یاشارام!

دیدیلر: — قولونو قیراریق سنین،

سلاحین، که‌سهرین دوشهر الیندن.

دیدی: — یاشارام!

دیدیلر: — قیچینا کونده ووراریق

دوزه بیلمزسن،

باشیندا ائله بیر توتقال قوراریق

دوزه بیلمزسن؟

دیدی: — یاشارام!

دیدیلر: — نه‌یین وار آپاراریق بیز،

بیرده کئچمیشینه دونه بیلمزسن.

دیدی: — یاشارام!

دیدیلر: — دیلینی قوراریق بیز،

دانشا بیلمزسن، دینه بیلمزسن.

سوسدو قهرمان.

نه یاشایارام دیدی،

نه ئولام دیدی.

سویله‌دی: — نه بیلسن ائله ای جلاد.

دوران سنین دیر.

دیوان سنین دیر...

۵۸ اوزاقلاردا کندلر واردی
قله ملی، سو گودلو.

ساوالانا کوچ قالخیردی
ائل - اوباسی ایگیدلی.

یاز گونشی، مغان دوزو،
بخار قالخیر تورپاقدان،

بیر قوجادا یئر شوملاییر
من گورورم اوزاقدان...

گونش ایستی، ئوکوز آریق،
قوجا ضعیف، یئر محکم.

احتیاجی بیر عالمدیر،
اراده سی بیر عالم.

سلام ویردیم، سلام آلدیم.
بیر آرخ اوسته اوتوردوم.

قوجا آچدی ئوکوزلری:
اوغول من ده یورولدوم.

سونرا گلیب سفره سالدی،
قوناق ایتدی او منی.

دیدیم: - عمی، یورما میشمی
بو ئوکوزله، خیش سنی؟

نه زماندیر بیزیم دنیا
بو قایدان ال چکیب.

ماشین ایندی شوم ائله بیر،
تاخیل دو یور، یئر اکیر،

تورپاق

ساوالانین اتکیندهن

یولوم دوشدو بیر سحر.

بهار چاغی یامیاشیلدی

اورک آجان زمیلر.

قوجا گولدو: - ييز رعيت ايك،

ماشين هارا ييز هارا.

بو دنيا دا الله ئوزو

كم باخير كاسيب لارا...

ديديم: - عمى يو خسول ده مه،

بو ياراشمير موغانا.

«مغان اگر مغان اولسا،»

اونا ياخشى باخان اولسا،

اونون وارى، نعمت لرى

سيغيشماز بو جهانان...

قوجا سوسدو...

فكره گيتدى...

باخيشلارى يول چكىدى...

ائله ييل كه، ساوالانا

دومان گلدى، سيس چو كدو.

هارا داسا ديو بولودلار

بیر - بیریله دویوشدو.

گوی گورلادی، شیمشك چاخدی،

ایکی دامجی یاش دوشدو...

چادار اللر تیتړهك - تیتړهك

ياناقلارا توخوندو،

گوز اوستونه سو چیلندی

بخارلاندی، یوخ اولدو...

یقین منیم سئوالیمدان

۶۰ اونون حالى قارىشدى؟

او دىنمەدى...

لاكن سكوت

بىر عمرون تارىخىنى

آچىب منە دانىشدى...

«... من يوخسولام.

لاكن مغان يوخسول دە گىل.

من رعيتم.

ئىچە آرخا، ئىچە نسل،

بو تورپاقدا

تورپاق ايچون جان قويموشام.

بو مغانين

نازىنى دا من چىكىشىم،

دردىنى دە من دويموشام.

الىمە باخ!

بو قابارلار،

بو چادارلار،

اىللىرىمىن عذابى دىر.

آلنىما باخ!

بو قىرىشلار

مغانىمىن يوللارى دىر،

سىنم اونون كىتابى دىر...

من رعيتم

فخر ايدىرم بو آدلا من.

گوزومه باخ!

اوخو، اوخو گوزلرىمدن

و قارىمى،

عدايىمى،

ستونجىمى،

كدرىمى.

اوخو اوغلوم!

آزادلىغىن دوپوشونده

ئوتن بو يوك گونلىرىمى...

۳۵-نجى اىلى اوخو.

او ايل منىم جلالىم دى.

زحمت منىم،

نعمت منىم،

تورپاق منىم ئوز مالىم دى.

بىر قايتارين!

بىر قايتارين اونو منە!

من گوسترىم اوغول سنە،

يىل كىم ايدىم.

من رعيت دىم...

من دولت دىم...

من آقايدىم،

تورپاغىنى اكن، بىچن

من نو كر دىم،

هر مجلسده سوزو كىچن.

او زمانلار

من دنیا یا جار چکمیشدیم،
«بیل، گم من!

ئوز حقیمه حاکم من!
اوغول! او ابل بیر ایل ایدی،
آزادلیق دیر اونون آدی.
گندی، گیتدی...

گیتدی، آنجاق محو اولمادی.
او، اولدوز دور.

آسمانین تاغیندادیر،
بو دنیانی دور ائله بیر...
سینه مه باخ!

او، سینه مین داغیندادیر،
هر بهاردا قوور ائله بیر.
او، امید دیر.

من اونونچین یاشاییرام.
او حسرت دیر.

من حسرتی وصال ایچون،
ئوز قلبیمده داشییرام.
او، اینجیدی-

بو تورپاقدا تاپدیم اونو.
ستوینج ایدی-

بو تورپاقدا ایتیرمیشم،
تاپاجام بیر گون ینه...»
قوجا سوسور...

من باخیرام گوزلرینه؛

دومان کئچیب،
بوران کئچیب.

او گوزلرده بیر آتش وار،
یانیر، یانیر.

او گوزلرده بیر گونش وار،
گله جگین اققیندن
او بویلانیر...

دیدیم: - عمی، ایشیتیمسن
یاریم عصر بوندان قاباق،
بیر داهینین اللریله
آزادلیغا چیخیب تورپاق؟
قوجا گولدی.

دیدیم: - «اوغول من بیلیرم

او قانونو نین ویردی.
بو دنیادا تورپاق حقده

یازیلانلار سینمده دیر...

او زمان که، تورپاق آلدیم،
ائلر بیلیر

تکجه اوندا گولموشم من.
ائله اوندا،

بو مغاندا

لنینی ده گورموشم من...»
قوجا سوسدو، فکره گیتدی،

دانشمادی خیلی مدت.

ساکت قالدیق.

قلبیمیزده اینام، آرزو،
سئوینج، حسرت،
بیز آیریلدیق...

آزادلیق

ینه آت اوستونده داغا قالخیرام،
ساغیمدا یارغاندیر،
درده چای وار.
سول یانیم سیلدیریم،
دوروب باخیرام
اٹله بیل گویلره قالخیر قایالار.
آتین آیاغیندان بیز داش قاجدیمی،
سونونجو نعره سی چایدان یوکسلیر.
داغین ذروه سیندن بولود کچدیمی،
ده یه سن اوستونه قایالار گلیر...
گوزهل طبیعتی وار کوردستانین،
دایانیب دال-دالا آرخالی داغلار،
سانکی گلینی دیر بیزیم دنیانین
آغ باشلی، گل - چیچک یاخالی داغلار.
بابالار دیمیشکن بیز وقت بو یولو
نه قاطر کئچمیشدیر، نه قوش ئوتموشدور.
آزادلیق اوغروندا ایندی کورد اوغلو
بو اوجا داغلاری سنگر ایتمیشدیر.
گلیر خاطریمه، نچه ایل قاباق.

۶۳ . سلاھا ساریلدی بو خلق، بو تورپاق .
سنگر ائلهیرهك قایانی - داشی
بیر ایکیگد دایاندی یوزونه قارشى .

دویوش میدانینا دوننده داغلار
قانلی گوله دوندو آینا بولاقلار .
توپون گولله سیله قوپان هر قایا،
قلبه لر تو کوردی ائله ییل جایا .

مشه لر، تپه لر قالخیب یثریندن
تفننگلی، خنجرلی کورده دونوردو،

او تاید، دشمنین سنگرلریندن
تانگلار سسلنیردی، توپلار دینیردی .

دوروردو اوز-اوزه دره ایله داغ،
دوروب دویوشوردو انسان ایله تانك

گلیر خاطریمه من ده بیر سحر
هامان بو یول ایله قالخیردیم داغا .

باشیمین اوستوندن ئوتن گولله لر
نیسان تک یاغیردی داش، تورپاغا .

دو گوش میدانیندا ئولدو آداملار،
تانگلاردا، توپلاردا تورپاغا دوندو .

بومبالار آلتیندا اوچولدو داملار،
اوجاقلار محو اولدو، چراغلار سوندو .

انسانلار ئولدولر ... دوغما ائلرده
بیرده قارا بولود کولگه سالماسین .

اسارت، محکوملوو کئچیب ایلرد
نسیلدن-نسله میراث قالماسین.

سیلینسین بو یردهن قان داواسی دا،
هر ایوده، اوبادا بیر شادلیق اولسون.
ئولن ایگیدلرین قان بهاسی دا،
قوی آزادلیق اولسون، آزادلیق اولسون!

او وقتدن بریه ایلر ئوتوشوب،
یولوم دولاناراق بو یردهن دوشوب...
قالخیرام داغلارا.
ساکت دیر هر یان...
اوزاقد اوبالار، کندلر گورونور.
دونن بومبالارلا اوچوب، داغیلان
بنالار، حصارلار، ایولر هورونور...
او آخشام یایلاقد قوناق قالیرام،
بیغیشیر باشیما ائشیدن، ییلن.
سلاحلی بیر کورددن خبر آلیرام،
نه وقت بو تفنگدن ال چکه جکسن؟
بیر قوجا دیلله نیر:
- ییلیرسن قوناق
حاجان ایومیزین آقاسی اولساق!
نییه ده اولمایاق؟!
عربلر کیمی
بو دوغما تورپاغین بالاسیق بیز.

پیر گون حقیمنیزی آلاسیق ییز!
 کورد ائله دانیشیر،
 اونون هر سوزو
 سانکی داغ سئیدیر چاغلاپیر گلیر
 کورد ائله دانیشیر،
 سانکی یئر ئوزو
 بیغیلیب بو داغ، اونو دینله ییر.

يئنه توتغوند ور هاوا
 يونه لير قارا بولود . . .
 ياغا جاق ،
 هر نه كي توز وار ، يووا جاق .
 توزلا ر ايچره بورونن قيرمیزی گلر آچا جاق
 حيف ۱
 حيف كي توز لود ومان قالخدي يئنه .
 حيف كي زهر لي ايبي د الغالايير . . .

يئنه ده ياشلي گوزوم صبر ائلهيبر
 يئل اسير ،
 ساز جالير هر قولانا د ولد وقجا
 واه ۱
 يئلده ايتير قيشقير يغميم
 يئند ييرير شاللاغی ، هي تا پدالايير . . .
 گونا هييم؟
 نه دئيميم ؟ . . .

بو قیزیل قلبیی ایشدهن سالاییلمز یئلدره
 او بولودلاریاغا جاق . . .
 گلر آچا جاق . . . ،
 من نولرسمده ، قانلاز یا شایار
 قاوزانیب اوسته گونش ،
 ساچاغین گویده آچار . . .

رحمان دره

تبریز - ۳-۷-۱۳۴۷

طوفان قوپاجاق ، طوفان ! ۶۸

- داغلارین زیروه سینده واردی دومان ،
- توپلانیر هی بولوتلار اوست - اوسته •
- اوجسا البرز ، بیستون ، ساوالان
- چادر نورتور بولوتدان آهسته
- قرلیر آغ افق ، سماء ... هر یان
- گون بولوتلاردا ، نازلی آی خسته •

ایلدیریم ظلمتی یاریب گاهدان ،
قیشقیریر آرخاسینجا هر بیر یان .
قویاجاق نالدیر بهلی بیر طوفان

- بو سسه سس ویریر شهر هم کند •
- عکس ایدیر هایلاری بتون داغلار ،
- وورولوب قهرمان بو ملته بند •
- تورپاقین قلبی یاس توتوب آوتوب آغلار •
- بنده دوشهوش عقاب مثلی سههند •
- گونه حسرتدی یام - یاشیل باغلار

چارپیشیر لیک قهرمان ایران ،
تیتیرر بنسد ، سسلنیر زندان :
قویاجاق حق آدیندا بیر طوفان !

هجوم خاضرلا بیرلار اصلانلار .
 سیراخدیر نسلینی قوچاق سزدار .
 گوجلہ نیر یئل ، جوشورلار عمانلار .
 گونو - گوندن سینیر سکوت مزار .
 آختاریردردہ چاره لقمانلار .
 اهرمنلردہ قالیمیسیدی قرار .

چہرہلر ساکت، آرزولار نگران !
 د بیر اہستہ ہر شریف انسان :
 قویاجاق ایستہ بییجہ بیر طوفان !

گوجلہ نیر ہر د قیقہ گور بیئلر .
 د ولوب آرتیق ، د اشیر بو پیمانہ .
 تازا آہنگلر چالیر تئلر .
 هامی محتاجدیر بو د زمانہ
 اولاجاق ائلرہ بیر افسانہ .

بیئلرین ، سئلرین صداسیندان
 یارانیر صوراً بنزین بو فغان :
 قویاجاق آل شفقی بیر طوفان !!

چمکیامه واگینیت اغتوو قشینه
 کور بور تارم مرک مثل یلینه
 خینه مه چی خینه ناصرکی غلیظه
 همایوآته راله کش بیشتر عزیزه

دایه دایه وقته جینه
 قطار که بالا م سرم پرش دئشینه

ناخونیا مه کئشینه چشم سوخته نه
 واپی چی گوشت خوم گرم پوختنه
 نکوتم روسم کجایه نه رس برارم
 نکوتم که وهم دایه شین و قطارم

دایه دایه وقته جینه
 قطار که بالا سرم پرش دئشینه

سینه مه نیشو بئر سرواز ارتش
 تیش نه گو تا خوم بهیم فرمونه آتش
 دلت سیم کوره نکه مه مرده جینم
 عاشقه ار گوله و لیل تفینم

دایه دایه وقته جنگه
 قطار که بالا سرم پرش دئشینه

دەلا ئاوارە

توتىنىۋانكىسى ھەھزارم
 بىرخالىق ، بىر زەۋىۋ زارم
 بى بولۇ باغۇ بىزىنۇ مەھەر
 دۇورم لە خىر ، نىزىك لە شەھەر
 مەنىدالم دۇوتۇ بىرسىيە
 ئىباتم بىر مەنسىيە
 قىسقىرىزارم ، دەردەدارم
 شەرمەندەي خەلكى دىۋ شىمارم
 دۇوم نىيە بېچمە نىۋ خەلك
 بى بەرگۇ و بىلاۋ بى كەلك
 خەلكى بىرى ۋايە تەمبەلم
 بى كەسىز كارو چەپەلم !
 سەلام ح بىكەم ، چارە رەشم
 خەرمەنم زورەۋ بى بەشم
 ھەر كەتۇتۇيان سەرى سەلە
 ۋادەي جىۋوتۇ كىشتۇ كالىە
 خىۋومۇ خىزان گەۋرەۋ بچوۋك
 رادە سەرىن ۋەكۇۋ ھەلۋوك
 سەل دەبەزىن ، لىرەۋ لەۋى
 بەنكۇ كارىكەن دەس كەۋى
 بىا قۇرەكارىۋ خىشت بىرىن
 بىا جۇوتەۋ زەۋى مەل دىرىن

★ ★

ۋا بەھارە ، بە دەركەۋت گول
 جىگە خوش دەكرى بىۋ شىل
 بە گارن ، بىرەۋ سە ساج
 بە چىنك و نىۋك و بىە قىاج

★ ★

نه و جا توو شتل بسی ده گری
 به چیلکه و چال بهری ده گری
 دوو روژ جلیک ئسلاوی دهوی
 تلشین ده بی و دهر ده گهوی
 بزازی حسن ناخوشیرو ورده!
 بشمعی کورو کپری گورده
 شهوو روژ خه و ناچیه چاو
 گهنگی بهرم ده گری ئاو؟
 زهوی به کم بوره بیر بکم
 سهوهك بیس بین شه تله کم
 به شیبو برین و وهد و خهت
 کیلان ده گانه پیچ که رهن
 دسراو هه لدان، خاکاو کردن
 کوردو کج وه گسوهه گری
 ناخوشه توتن چه قانمن
 هه لئرو شکان، پشت چه ماندن
 له ئاو داشتن سستی نه گهی
 تا ده گوری، وشکی نه گهی
 نه دهی شیکو بزاد بیره
 جه رگ بیره، بزاد بیره
 وا نیسوکول کسرا ئاو درا
 له دورده وه به چاو گرا
 * *
 کلاو گه گری وه ده رگهون
 نه ژنوم نکا، نیوکم کهون
 ده بی کور بی و جلاوی نووسی
 با زیادم لهه نه نووسی
 دهوی بهرام نه گانی
 نه که ریم بیو نه چم دانی

توتن نووس : بسو خاتری خودا
 روحمی بکه به منی گدا
 مهی سوتینه رهنجی سالم
 خاوهنی کوشیک منخالم
 نهو زهوی به ئی چیل بووت نسی به
 مهی نووسه ، دهوای هلق نی به
 - زنجیرهو چوونه بیته وه
 بی بوول چون گم دهیته وه !-
 ناغا : تویی و پنهروه دنگار
 روحمی بکه به منی هزار
 پروانسه روخساری زهردم
 کیزه ی دهروون ، ناهی سهردم
 - بی دنگ به نهی گیزی نه قام ،
 من کاری خوم کردوه تمام ...
 تازه هلی وه شینمه وه
 بش مری نسای کوژنمه وه
 من گسار به دهستی ده وله تم
 دوژمنسی خاک و میلله تم !-
 زوری لسی بارآم وه
 بی بوول جوانی نه دام وه
 نووسی به چیل بووتی ته و او
 تپلکه به سمری دوا براو
 به فیزه وه سوار بوو روی
 بسو من جی ما ره نجه رویی
 نه وجه بارین دهرد و به لا ه
 بسو توتنه واتی بی سه لا
 به لهرزوتا ، به دهردی چاو
 سیس بووم وه ک توتنی بهر هه تاو
 بی بوول و پاره ، بی خهرمان ،
 بی دکتور و داوو دهرمان

کرم و سببش ، که لهو گه زوو
 له تووتنی تاین بوون وه کوو
 نهویش وهک من سیسو داماسو
 چرچو بی شه فافو ژاکسارو
 نه خوشیو هه ژاریم بران
 کسارم زوره و دهردم گران
 چوچکه وه چه ، سهر پساندن
 بن پهل تهره داشکانین
 چارداخو بهن پیوه کسردن
 وه بهر تاوان وشک کسردن
 تیلیسو شریتو هه مبالو
 خه سار ندهکی نیو مسقالو
 ئههوا داتیراو دانسرا
 په تهی بشارکردنی درا
 خوشی خوشی دلسم شاده
 خاوردنی قهرز ، بهس خوباده

توتنه کم زور جوانو رهنده
 بوون خوشو باشو به سکنده
 لهو رو و سهی باری ده کم
 وارید به نلو شاری ده کم
 (دوخانیه) چاکم لی ده کری
 بوولیکی باشم پی دهبری
 ههر قهرزکی به سه ره وه
 دهی دهسه وه به سه ره وه
 چلکو پیلاو ، دسره و کسلاو
 برینچ و رون بو چسلاو پلاو
 ههرچی بیوسته بو مال
 بو خوم و ژن ، بو مننالم
 هه وووی ده کرم به ههرزانی
 لهچاو سالان به ههرجانی
 قهرزدار نیسم ، نهغت کرم
 چسیدی نالیسم بهرگه شرم

☆ ☆

حاجی قبادر ، عدلی قساب
 چایی بین له گل کباب
 شهو له نوتیل له سمر فهنر
 ده خوم ، دهنوم ، بهی خهتر
 به روژ تاشو بازار بیوان
 به فیزهوه قهدهم لیسان
 ده گهریم دووکان به دووکان
 سهودا ده کم چلکی بووکان
 له ده رزی تاکو به شمینه
 همرستی جوان و رهتینه
 نرخ و قیبه تی به پرسم
 توتنم هه به چاو نه ترسم
 منعالیش تلی تلیانه
 له مالی خوشی خوشبانه !
 باب له شفر ده که ریتوه
 هه موو شتیکمان بو دیتوه
 ده روژ بنم جوره رام بوورد
 به قهرز نان و چاییم خوارد
 دل پر له نامهنگ و خوشم
 نه مرو توتننه کم ده فروشم
 ناغای ره ئیس وه ددر کهوت
 نوخه ی نوره و بهر کهوت
 ده فه رده توتن دوز کراو
 له بهر شوقی هه له نایه چاو
 بو دیتن و چاو لی کردن
 هه مووی بهرت و بیلو کردن

☆ ☆

سهرو بنی هل ته کاندن
 نیو به کی لی وهرانسمن
 منیش له جی خو هه ستاوم
 به بی زبان راوستاوم
 لسه ناکاو هانه گویم دهنگی
 دای لسه چهرگم وهک خه دهنگی
 کوتی : لبدن بهوا گوزار
 نهم سال خراب تره له پار
 به رویکی ترش وتسالهوه
 کوتی زووبگمره ماله
 ده بوتت کسری له سهره
 بی هیتهو بی بینه و بهره

★ ★

که گویم گرت لهم دهنگو سهرا
 رهق بووم لسهوی وهک موگهبا
 باش تاوی تاسان ، حه پهمان
 به دهنگی پر له ترسان
 هانمه زمان ، هاوارم کرد
 لیم کو - وه بوون درشت و ورد
 گوتم ههی داد و ههی هلاوار
 ههی له ریگهی په روه ردگار
 ناغای رئیس قهرزدارم
 نه خوشم ، برسیم ، ههزارم

★ ★

هیچ نهی قمرزی نه مسالم
 قووتی خیزان و مندالم
 بسم دهنی یا نه بابا کهم
 ههقی چایی و کنه بابا کهم
 رازی بکم بی دمه وه
 ریم بی ، پوشار بیموه
 یا بگرن ، یا بکوژن
 یا گسریم له سر هه لگرن
 بم به خشن به ریگه ی خوبا
 خسرجم نریه بو دادگسا

همل ده لرزم ، همل ده جوقام
 نراندی نه سوما توقام
 نه ی بی شهرمی به رده دراو
 نه ی چلمتسی بی گلاو
 بی دنگ نهی ، بی تپروو
 تیت همل ددهم به ناردزوو
 داکورینه : لیره دهری کمن
 نه ک لیره ، شلر به دهری کمن

☆ ☆

بسم چه شنه دهریان به راندم
 به ره می سالیان فراندم
 به دزی خلون قمرزو نه رباب
 بی بوولی قاره چرد که باب
 مسم بو ناب به لاره وه
 دهرکموتم له ناو شاره وه
 به چاوی پر له مریاته وه
 به دلیکی وه ک بوریانه وه
 هاتمه وه ناو خاؤو خیزان
 وه ک باراتی گه لا ریزان
 فرمیسکی رووتی هه ژاری
 له چاوی گشتمان دهباری

دوژمن تانگه‌ی بدهم باجت
 دنگ وهرگه‌ری تسه‌ختو تاجت
 نه‌ی وهرزیران ... نه‌ی جوتیران ،
 نه‌ی توتنه‌وانی ممال ویران
 باب‌ه یه‌ک دل و یه‌ک زمان
 به‌ خه‌باتی شورش گیرم‌ان
 تا دووا بشوو همول ده‌یین
 شفق ده‌وژمه‌ه‌ل به‌ین
 به‌ک گرتن هوی سه‌رکه‌ و تنه
 خه‌بات ریگه‌ی ده‌س که‌وتنه
 نه‌گه‌ر یه‌ک بین و یه‌ک‌بگریسن
 له‌ گل یه‌ک‌دا بزین ، به‌ریسن
 زال ده‌یین و سهر ده‌که‌ویسن
 سه‌رز ده‌یین و نسانه‌ویسن

☆ ☆

هه‌ول ته‌قه‌لای بی ووچان
 بی‌ماتوو بوون ، بسی بشوودان

تاقه‌ ریگه‌ی نازادی‌به
 هینه‌ری روژی شادی‌به

☆ ☆

توتون کار فقیرنا حیه سردشت ۸۰

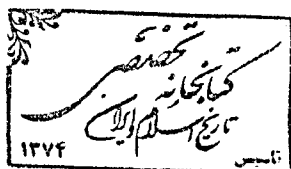
توتوندار فقیر

بی خانه و زمین و حاکم
 بی پول و باغ و بز و کوسفند
 از خیر دوزم، بشر نزدیم
 طغلم لخت کرجنه است
 زندگیم پراز ترس و هراس
 قرضدارم، گرفتارم
 شرمنده خلق ده و شهرم
 روندارم میان مردم بروم
 بی لباس و بی لفتش و بیفایده‌ام
 مردم فکر میکنند تنبلم
 بی کسب و نارو بیبازارم
 ولی چندم، چاره سیاهم
 محصولم زیاد ولی خود بی بهره
 همینکه میکینند سر سال است
 وقت شخم و زراعت رسیده
 خودم و خانوادهم بزرگ و کوچک
 بتندی برآه میافتم
 اینور و آنور راه می افتم
 شاید لاری بدستمان بیاید
 یا گل تار و خشت زدن
 یا شخم و زمین شدن

دیگر بهار شده گل بیرون آمده
 زمین خوب را برای تخم شخم میزنیم
 بگا آهن و بیل و لنگ
 به چنک و بناخن و بیا
 * * *

آنوقت بذر نشارا میافشانیم
 با شاح و پیرسه روینرا می پوشانیم
 هر دو روز یبار آب میخواد
 تا سبز شود و بیرون بیاید
 "بزاری" چقدر پر زحمت است
 ناز دختر و پسرهای گرد است
 شب و روز خواب بچشم نمیروند
 تا لی نوبه آب بمن میرسد ؟
 زمینم را باید صاف کنم
 تا نشا ها خراب نشود

به زمین لوبیدن و زیر رو کردن
 پنج بار زمین را درست میتم
 لنگ زدن - خاک آب کردن (۱)
 دختر و پسر را جمع کردن
 نشا کردن خیلی پر زحمت است
 چمباتمه زدن پشت خم کردن
 از آبیاری غافل نباید شد
 تا بزرگ بشود خشک نباید بشود
 نوبت بیلچه و وجین کردن است
 جگر نوتونچی را میبرد
 اگر باین ترتیب پان شد و آب داده شد
 دیگر از دور آنرا میتوان دید

آن لکن بسر لعنتی
 با تکبیر سوار اسب شد و رفت
 بران من زحمت و رنج ماند
 آنکاه پیدا شد درد و بلا
 برای توتونخار بینوا
 با درد و لرز و هزار مرض
 پژمرده شدم مثل توتون در آفتاب
 بی پول و پله ای محصول
 بی دلترویی دوا و بی درمان
 گرم و مله و علف هرز و شیرینه
 بدود توتون جمع میشوند
 او هم مثل من پژمرده و عساک
 چرویده و بیرنگ و دلمرده
 برادران من بیماری ونداری
 نارم زیاد و عم سنگین است
 جوچه و وجه سه رپساندن (۲)
 بن پهل تهره دانشاندن (۳)
 آویزان کردن بند کشیدن
 در آفتاب گذاشتن و خشک کردن
 گونی وریسمان و صندوق
 نیم مقالش هم نباید هدروود
 آنکاه فردها جدا شد
 و پروانه حمل آن داده شد
 خوش، خوشی دلم تار است
 ای طلبکار دیگر حودت را تکبیر
 توتون من قشنگ و نایاب است
 خوشبو و خوب و مقبول است

* * *

لذه ناسکتی از دور پیدا شد
 زانویم میلرزد ، دلم میریزد
 خدایا دور بشود و چشمش بسته شود
 نه کریم باشد و نه پول بدهد
 توتون سویس محضر رضای خدا
 رحمی بکن بتن گدا
 سوزان رنج سال ام را
 صاحب چند سرعائله ام
 این زمین چهل پوت نمیشود
 منویر این حق نیست
 - زنجیر است اینده در پای تو است
 بی پول این سبک نمیشود -
 آقا: ترا بخدا
 رحمی بکن بمن فقیر
 نگاه این رحسار زرد
 سوز درون ، آه سرد
 - حقه شوا و کیج نفهم
 کار خودم را تمام کرده ام
 تازه بیایم و عوض شم ؟
 اگر بگیری هم خط نمیزم
 من مأمور دولت هستم
 دشمن و وطن و ملت هستم
 خیلی از او خواهر میبشم
 ولی بی پول جوابی بمن میدهد
 چهل پوت نعام نوشت

امروز فردا باز میزنم
دحانیات از ما خوب میخورد
پول خوبی بماند
هر بدی را نه داشته باشم
فرواپر میدهم
لباس و لفت و دست آن و لاده
برنج و روغن براب چلو
هر چه بران حانه لازم است
براد خود وزم ، برای بچه هایم
همه را بارزانی خواهم خرید
نسبت بسالهای قبل مث مفت است
قرض دار نیستم ، نقد میخرم
دیگر نمیدانم که برهنه ام
* * *
حاجی قادر ، علی قصاب
چای بیاورید همراه بباپ
شب در هتل روی فنر
میخورم و میخوابم بی خطر
از صبح تا شام دراز در قدم زدن
باسر بلندی اینور آنور رفتن
از دکان بدکان میگردم
پارچه و اجناس را قیمت میزنم
از سوزن تا جنس پشمی
هر چیزی که تشنگ و رنگین است
نرخ و قیمتش را میبرسم
توتون دارم نمی ترسم
بچه هایم خیلی شادند
در خانه با خوشحالی بازی میکنند

پدر از شهر بر میگرد
همه چیز برایمان بیاورد
ده روز باین ترتیب گذرانندیم
به نسیه نان و چاشنی خوردیم
دل پر از شادی و خوشی است
امروز روز توتون فروشی است
آقای رئیس پیدا شد
آج کوئی نوبه ما شد
ده کیسه توتون به صف کشید
از شوق چشممان میدرخشید
براد دیدن و نرح تعیین کردن
همه را پرت وید کردند
پائین و بالای آنرا پاره کرد
نیمه آنرا خراب کرد
منهم سر جای خود ایستادم
یک حرف از خود بیرون ندادم
ناگاه بگوشت آمد صدائی
صدائی مانند تیر بدائی

گفت این را به "واگذار" (۴) بنویس
اسال خرابتر از هر سال است
به روش تروش و تلح
گفت زود برگرد بخانه
ده پوت کسری داری
بردارو بیاور

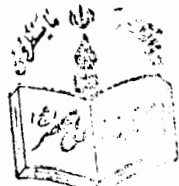
باین طریق بیرون دروند
 محصول سالی را ریوند
 پنهان از طلبکارها
 بی پول قهوه چی و نبات
 سرم را پائین انداختم
 واز شهر بیرون آمدم
 با چشمی پر از کریان
 با دلی بریان
 آمدم پیشزن و بچه
 مانند باران پائیزی
 اشک برهنکی و فقر
 از چشم همه ما میبارد

* * *

دشمن! تا بی بنو باج بدهم
 سرنگون باد تخت و تاجت
 ای کشاورزان، ای روستایان
 ای توتونزاران بدبخت
 بگذار به پند دل و زبان
 به مبارزه انقلابی خودمان
 تا آخرین نفس بکوشیم
 ضربه بزنیم باین رژیم
 وحدت اسباب پیروزی است
 مبارزه راه بدست آوردنست
 اگر یک باشیم وحدت کنیم
 بایند یک زندگی کنیم و با هم بمریم
 فایق میگردیم و پیروز میشویم
 بلند میشویم و نمی شکیم

بکوش من که آمد این صدا
 خشک شدم مانند مقوا
 بعد از چند دقیقه سوت، گنج
 با صدائی پراز ترس
 بزیان آمدم و فریاد زدم
 به دور من بزرگ و کوچک جمع شدند
 گفتم ای داد و ای فریاد
 در راه خدا

آقای رشید قرض دارم
 ناخوشم کرسنه ام فقیرم
 هیچ تهاشد قرض اسالم
 خوراک زن و بچه هایم
 بدهید تا طلبکارا
 حق چاه و کتابم را
 راضی نم و بدهم
 راهم باشد که شهر بیایم
 یا اینکه مرا بگیری و بکشی
 یا آنکه کسری را برابم ننویسید
 ببخشیدم در راه خدا
 خرن داد کامرا ندارم
 همینطور میلرزیدم
 تا که بسرم داد زد
 که ای بی شرم بی حیا
 ای چلن تشیف
 اگر سادت نباشی ای بی آبرو
 ترا تا بخوری میزنم
 بچه ها، اینرا بیرون کشید
 نه فقط از اینجا بلکه از شهر

مرکز اسناد و کتابخانه اسلامی

نوشش و جهد پیکیر

بی خسته شدن، بی استراحت

تنها راه آزادی است

آورنده روز شاد است

۵۸

(۱) - برای درست کردن زمین کرت درست میکنند و آنرا پیش از شخم زدن پراز آب میسند

(۲) - بریدن سر برکهای کوچک توتون .

(۳) - برکهای بزرگ توتون دریا بین بوته قبل از اینکه زرد شود باید شده شود .

(۴) - درجه بندی توتون .

